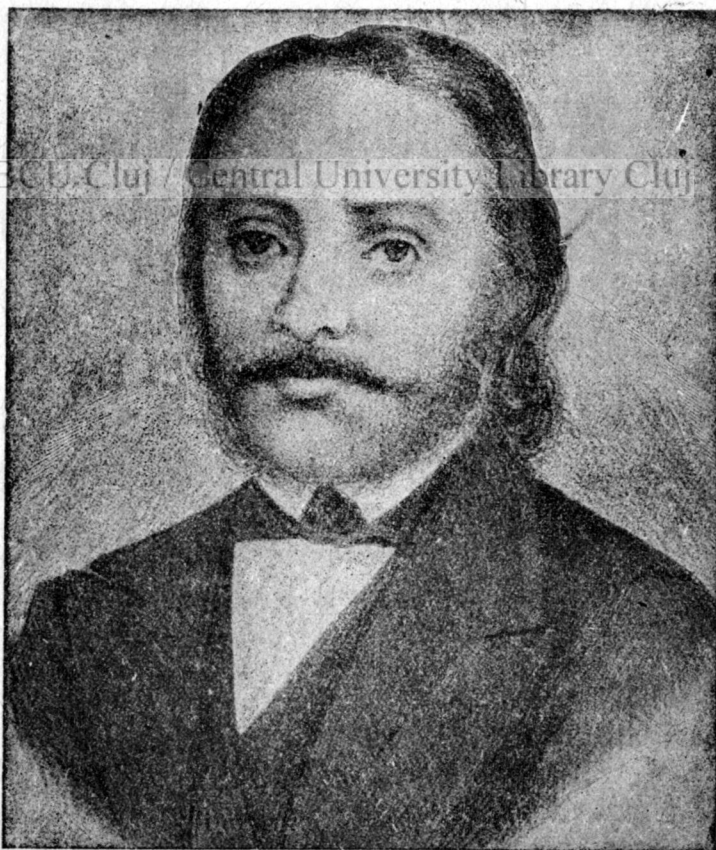

IOAN MARAMUREȘENI

REVISTĂ DE CULTURĂ

^{h.}
Gheorghe
Dascălul

LAZĂR
Neamului

BIBL. Univ. Cluj / Central University Library Cluj

Colaboratorii acestui număr: ȘTEFAN METEȘ, membru coresp. al Acad. Române, ALEXANDRU MACEDONSKI, I. Const Periețeanu, A. Davidescu, George Doru-Dimitrescu, Francisca Paul, George Mihail-Zamfirescu, Bucur Dâmboviță.

Prețul 6 Lei.

274

1

Bibl. Univ. Cluj
502

ICOANE MARAMURESENE

REDACȚIA ȘI ADM. SATU-MARE STR. N. BĂLCESCU 22

ABONAMENTE:

Pe un an	— — — — —	80 Lei
Pe un an, autorități	— — — — —	150 Lei
Pe un an, săteni	— — — — —	50 Lei

Anunțuri și reclame după invoială. — Căutăm corespondenți harnici în toate orașele și satele din Sătmar și Maramureș.

Loc pentru reclame.

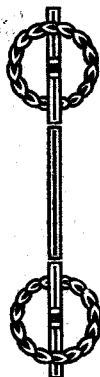
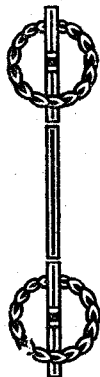
Români! Intelectuali ai satelor!

În zilele de 7, 8 și 9 Noembrie a. c. Echipa de Turneu a Teatrului Național din București, va reprezenta pe scena Teatrului Orașenesc din Satu-Mare: **HAMLET**, tragedie în 5 acte de W. Shakespeare; **VLAICU VODĂ**, piesă istorică în 5 acte și în versuri de Al. Davila; **PE MALUL GĂRLII**, comedie de Olănescu — Ascanio; **MOARTEA LUI FULGER**, baladă de G. Coșbuc, scenariu de d-l I. Marin-Sadoveanu, directorul turneului și **ARVINTE ȘI PEPELEA**, comedie de V. Alexandri.

În fruntea interpretării, maestrul Ar. N. Demetriad, lucefărul scenei românești.

Citiți afișele speciale!

Nici un român să nu lipsească de la această sărbătoare a graiului românesc!

ICOANE MARAMURESENE

APARE LUNAR **REVISTĂ DE CULTURĂ** APARE LUNAR

Redactor: **GEORGE MIHAIL-ZAMFIRESCU** + Redacția și Administrația: **STR. N. BĂLCESCU 22**

COMEMORAREA LUI GHEORGHE LAZĂR.

(O sută de ani dela moartea lui)

Una din cele mai esențiale datorii ale unei națiuni culte e să-și comemoreze din timp în timp oamenii săi mari sau evenimentele istorice mai importante. Din feliul cum se fac aceste serbări, se vede cât își prețuiește o națiune bărbații, prin care a progresat în decursul vremurilor.

Pentru zilele noastre, comemorarea lui *Gh. Lazăr* e și o înaltă învățătură.

Plecat din Avrig la școlile cele mai mari din Cluj și Viena, cu setea caracteristică pentru învățătură a copilului de țeran român, pretutindenii s'a distins, câștigându-și cele mai frumoase și întinse cunoștințe. Nenorocul lui a fost, că întors dela învățătură, a ajuns în Sibiu, ca profesor la seminariul pentru creșterea preoților, într'un mediu foarte redus și dușman problemelor mai superioare morale și intelectuale, cari ajută și hotărăsc chiar înaintarea în civilizație a unui popor. Suflet simțitor, minte independentă și îndrăzneată, i-a fost imposibil să mai sufere bătăria și nepriceperea oamenilor în mijlocul cărora venise numai pentru ca să răspândească, cu desinteresare, lumina bună și folositoare. Persecutat de ai lui și de stăpânii țerii Ardealului, după ce strigase, în vremuri foarte critice, într'o grădină publică: *Trăiască Napoleon*, trece prin Brașov la București, cu nădejdea că aici va avea teren mai prielnic și oameni mai înțelegători pentru desfășurarea activității sale culturale și naționale. Aici, la început, a funcționat și ca inginer, spre mulțumirea boierilor; apoi ca profesor la școala dela Sf. Sava, din April 1818, prin sprijinul devotat al unor boeri patrioți. Lecțiile în

românește, făcute cu un entuziasm neobișnuit, au avut darul să atragă o mulțime de elevi dela școala grecească și alți ascultători dornici de carte românească. Un elev al lui *Lazăr*, generalul *Tell*, ne spune, că după ce se făcu profesor, mergea lumea la lecțiunile lui și-l asculta ca pe un profet. Propunea foarte popular, era glumeț, vesel și în lecțiunile sale știa spune felurite anecdote, și oamenii mergeau încântați dela școală. A muncit la această școală cu atâta abnegație și suflet, încât generații întregi au trăit din raza de lumină venită dela el la noi, prin mulți din ucenicii săi valoroși.

Când glasul lui *Tudor Vladimirescu* chemă la răsplătire și răzbunare țeranimea olteană, contra nemernicilor greci și a ciocoilor lacomi, dascălul ardelean *Gh. Lazăr* fu dintre cei cari mai întâiu dete sprijin lui *Tudor*. Tot generalul *Tell* ne spune că *Lazăr* „se cunoștea foarte bine cu *Tudor* și foarte adese ori era poftit în casele dela Cotroceni. *Lazăr* învățase pe oamenii lui *Tudor* cum să facă lafeturile (patul tunurilor) și cum să dea cu tunul. *Lazăr* însuși îndreptă odată, din ordinul lui *Tudor*, un tun asupra unei biserici unde se închiseseră boierii și lovi în turnul bisericii. Pandurii, până a nu da cu tunurile, ziceau: Stați să vie Neamțul, să îndrepte tunul. Neamțul era *Lazăr*.”

Prietenia aceasta, binefăcătoare pentru neam, cu revoluționarul *Tudor*, a făcut ca situația lui *Lazăr* să fie tot mai rea în București; persecutat de boieri, slăbit de puteri, și sărac, el pleacă, binecuvântând țara, în Ardeal, unde nu peste mult era

să moară în satul său de naștere, la poalele Carpaților.

Cei cari au sărbătorit, în 29-30 Septembrie, o sută de ani dela moartea lui *Lazăr*, să-și sape adânc în inimă, că el a fost în vremuri de întunec — raze de lumină, în vremuri de materialism grosolan — idealist ireductibil; între oameni răi și lacomi a fost numai bunătate și dărnicie, între străini și dușmanii neamului a fost un îndrăsneț și neînfricat luptător pentru libertatea poporului român,

cu jertfa vieții sale: între oameni trufași și cinici a fost un neobosit muncitor modest și cinstit, care dă totul și nu cere nimic, când e vorba de fortificarea neamului său pe teren cultural, economic și politic.

Cei cari vreau să ajute astăzi neamul nostru în consolidarea lui mult dorită, să fie ca dascălul *Gheorghe Lazăr*. Și va fi bine de noi!

Ștefan Meteș

membru corespondent al Academiei Române.

Rondelul privighetoarei între roze.

A nopței sublimă măiastră
E-ascunsă 'ntre roze și cântă,
Grădina ce'mi stă sub fereastră
In raze de-argint se'nvesmântă.

O vrajă și albă ș'albastră
Din ceruri spre lume, s'avântă.
A nopței sublimă măiastră
E-ascunsă 'ntre roze și cântă.

Chiar roza ce moare în glastră,
De legile firei înfrântă,
Tresare, în pacea sihastră,
La glasul cu care-o 'nmormântă
A nopței sublimă măiastră.

Alexandru Macedonski.

Rondelul rozelor.

E vremea rozelor ce mor —
Mor în grădini, și mor și 'n mine
Ș'au fost atât de viață pline,
Și azi, se sting așa ușor.

In tot, se simte un fior,
O jale e în oriși cine;
E vremea rozelor ce mor —
Mor în grădini, și mor și 'n mine.

Pe sub amurgu 'nstristător,
Curg vălmășaguri de suspine,
Și'n marea noapte care vine
Duiioase 'și pleacă fruntea lor...
E vremea rozelor ce mor.

Prin mătasa genelor...

Cea mai amară fericire e aceia câștigată cu prețul umilinței. În clipele când crezi mai mult în ea, în adâncul sufletului geme mândria învinsă...

*

De multe ori, mai fericit se simte necăjitul ce a șters o lacrimă, decât puternicul ce a cucerit pământul cu toate podoabele lui.

*

Dă-i o jucărie copilului ce plânge și ochii lui se vor însenina. Unei femei îndurerate, admiră-i frumusețea ochilor înlăcrimați și ea va

plânge din toate nimicurile. Dar pleacă genunchii și te închină când plânge un suflet.

Acela e plânsul adevărat.

*

Durerea e o floare ce-și înfige rădăcinile în adâncul inimei și se oglindește în ochi. Omul-Grădinar o stropește cu lacrimi și o încălzește în razele Sufletului-Soare.

*

Cele mai amare lacrimi sunt cele pe care nu le poți plânge. Ele cad pe suflet ca plumbul topit...

Florence.

FRICOȘII...

A. C e h o v

Tradusă din rusește de George Dorul-Dimitrescu.

Inginerul Gleb Gavrilovici se oprește în stația „Guilușca“ și de aci până la moșia, pe care e chemat s'o măsoare, îi mai rămân de făcut cu trăsura încă vre-o treizeci-patruzeci de verste.

— Spune-mi, te rog, unde aș putea găsi o trăsură, întrebă el pe un jandarm din stație.

— Cum? Ce trăsură? De aci înainte drum de o sută de verste nu întâlnești nici un câine măcar, d'apoi trăsură cu cai... Dar dumneata unde vrei să mergi?

— La Devchine, la moșia generalului Thodov.

— Atunci, zice jandarmul căscând, uite-te colo lângă gară, pe acolo sânt câteodată țărani cu căruțe cari duc călătorii.

Inginerul plecă oftând spre locul arătat. Aci, după multe întrebări și după multă căutare, deabia găsește o căruță cu un țaran zdravăn, voinic, cu fața cam mohorâtă, îmbrăcat într'o manta ruptă și cu opinci în picioare.

— Dracu să mai știe, ce fel de căruță ai, zice inginerul suindu-se. Nu se cunoaște nici care-i partea dinainte, nici care-i partea de dindărăt.

— Da' ce, asta-i așa greu de găsit? Unde vezi coada calului, acolo e partea de dinainte și colo unde șezi d-ta, acolo-i partea de dindărăt.

Calul e tânăr dar slab, cu picioarele crăcănate și cu urechile bleoșdite. După ce se sue țaranul și începe să dea în el cu un biciu de frânghie, căluțul dă într'una din cap; când începe să injure și să-l lovească cu biciul a doua oară, căruța începe să scârțâe și să se cutremure ca apucată de friguri; după a treia lovitură, începe să se legene și tocmai după a patra bătae, se pune în mișcare.

— Și așa o să mergem tot drumul, întrebă inginerul simțind zdruncinăturile căruței și minunându-se de meșteșugul vizitiilor ruși, de a mâna încet, încât să-ți scoată sufletul.

— Voo-o-om ajunge, nu te îngrijii, îl liniștește vizitiul. Iapa e tânără și iute. Las-o numai să se infierbânte c'apoi n'ai s'o mai oprești... Hii!... afuri... si... ii-too... După ce se mai depărtează de stație, ceața începe să se lase. Spre dreapta drumului se întinde o pustietate mare, înghețată, fără margini, fără sfârșit. În depărtare se ivește și se pierde încet câte o rază rece de toamnă. La stânga drumului, în

văzduhul întunecat, se zăresc niște movile pe cari nu le poți deosebi ce sunt: căpițe de fân rămase de anul trecut, ori casele vreunui sat. Cât despre ceace e în față, nu poate să vadă, căci înspre partea asta, văzul îi este împiedicat de spatele lat al vizitiului... Peste tot e liniște, dar frig.

— Ce pustiu pe aci, se gândește el, chinându-se să-și acopere urechile cu gulerul blanei. De te-ar întâlni pe aici? Sar asupra-ți, îți fură tot, fără ca cel puțin să prindă ceva de veste... chiar de-ai trage și cu pușca... Iar în vizitiu nu poți avea nici pic de încredere... la te uită ce mai spate!... O astfel de făptură numai cu un deget să te atingă și-ți ese sufletul din tine!. Ce mutră sălbatecă și primejdioasă.

— Ei dragă, îl întreabă inginerul, cum te chiamă?

— Pe mine?... Klim.

— Ei, Klim, cum e pe aci, pela voi? Nu-i deloc primejdie? Nimeni nu-și face de cap?

— Slavă Domnului, e bine... liniște... Cine să-și facă de cap?

— Bine că-i așa, căci eu pentru ori ce întâmplare am luat vre-o trei revolve — minți inginerul — și știi tu... cu pistolul nu-i de glumă... poți ține piept și la zece tâlhari...

S'a înoptat — când, pe neașteptate căruța începe să scârțâe și să se legene și par'că fără voe o ia la stânga.

— Acum unde m'o fi ducând? se întreabă inginerul — tot drumul a mers bine și acum deodată, apucă la stânga... Nimic nu-i mai ușor decât să te ducă, ticălosul, undeva în vre-o prăpastie și... câte de astea nu se poate întâmpla...

— Ia ascultă, ce spui tu, pe aici nu-i nici o primejdie, strigă el către vizitiu... Imi pare rău că mie îmi place să mă lupt cu hoții... Nu prea văd eu bine, sunt bolnăvicios, dar cât despre putere, sunt tare ca un bou... Intr'un rând, au sărit la mine trei hoți... Și ce crezi că s'a întâmplat? Pe unul din ei l-am trântit încât, încât, pricepi, că a murit pe loc, iar ceilalți doi au pornit în Siberia, pentru totdeauna... De unde atâta putere pe mine, nu pot pricepe — cu o mână numai înhăț câte un voinic, ca tine de pildă și... îl prăpădesc, săracu...

CENUȘA VREMII

Cum poți pătrunde la Academie.

Dintre lucrările dramatice a le marelui cugetător francez *Denis Diderot*, numai „Tatăl de familie“ avu oarecare succes. Câțiva adversari, căutau să întunece acest succes, învinuind pe Diderot că a plagiat pe dramaturgul italian *Goldoni*. *Voltaire*, însă, a fost atât de entuziasmat încât și-a pus în gând să-i deschidă lui Diderot calea spre Academia franceză. El întreprinde o campanie foarte activă: lumea literară contemporană a fost solicitată — dela d'Alembert până la Doamna de Pompadour...

Tot cu acest prilej, el prescrie bunului său amic (: pentru a putea ajunge mai ușor academician :) următoarea rețetă:

„Diderot are trei zile pentru a câștiga bunăvoințele. Luni, să fie introdus la dna..., sau dna..., sau dna... Marți, să se roage cu ea la Dumnezeu. Miercuri, să... se culce cu ea! —și-apoi, va intra la Academie cât îi va plăcea. Diderot să aibă cel puțin o „evlavioasă“ în mâneacă sau în altă parte — și răspund de succes“.

Pisicile lui I. Creangă.*)

Creangă își mângâia sărăcia și singurătatea în tovărășia pisicilor. Nu era colțisor în bojdeuca lui din Sărărie în care să nu se iviască vre-o pisică cu ochii sticloși de satană.

— Să nu mi le numeri, zise într'o zi Creangă lui Eminescu, care prinse a se minuna de numărul pisicilor din bojdeucă. Să nu-mi numeri dobitoacele, că-mi pier!

Și nu isprăviră bine vorba, că ele și începeau să se lingușască, ștergându-se cu blana lor moale de picioarele stăpânului. Altele sforăiau prin prichiciile sobelor, pe când motanii, unii se sculau lenevoși și se întindeau, încovoindu-se în cerc, alții se zbârliau furioși sau se lungiau boieroși pe podele. Când se înfuriau, se stropșiau și se repezeau în țipete, scuiându-se și aruncându-se unii către alții cu ghiarele scoase, cu scânteii pe spate. Atunci din ochi le fulgerau lumini.

De multe ori, pisicile — sau cum le zicea Creangă — „mâțele mele“, stăteau covrig pe manuscrisele lui, canişte tampoane flocoase și torceau vremea, dormitând par'că de cititul poveștilor minunate din hârtii. Iar Creangă, în mijlocul lor, scria și ștergea într' una, mai mult ștergea de cât scria!

*) din „Lumea literară și artistică“ — Iași.

— Ia, tot se ține și de casa mea ceva, ce zici, Eminescule? Femei nu, vacă nu, numai cu sărăcia ca huhurezul aș înnebuni. Da iaca mâțele iese, de bine de rău, îmi țin de urât.

Am să cumpăr și vre-o două rogojini, incaltea să fie povestea sărăciei pe deplin. Tu, mă, nu ai mâțe? apoi nu ești sărac!

Și așa Creangă râdea pe propria lui socoteală. Iar pisicile înțelegeau, de vreme ce începeau să li se suie la amândoi pe brațe, pe după gât, iar cozile lor stufoase îi gădilau pe la nas.

Pisicile lui Creangă erau dresate. Când venea el dela școală, îngândurat și amețit și deschidea porțița ogrăzii, pisicile și simțiau că le vine stăpânul. Săriau de pe unde erau și-i eșiau înainte. Atunci să le fi văzut: jab jos de pe casă, țup din pod, zbâr de pe garduri și se întreceau care mai de care să ajungă dintâiu; pe aceia o lua în brațe. O miorlăială de infern se auzia în tot Țicăul. Știau vecinii că a venit Creangă acasă. Cu alt glas miorlăit cereau de mâncare. Creangă le scotea de prin buzunare covrigi, turtă dulce... Unele se alintau, că nu le place, că nu le-a dat de ajuns, că-s nedreptățite. Creangă era încântat de acest infern. Câteodată, mai rar, îl scotiau din răbdări. Atunci se înfuria pe ele și le șmotrea de le mergea peticile. Să le fi văzut atunci cum se cățarau pe stâlpii casei și se înșirau pe streșina bojdeucei, scoțând numai capetele să vadă dacă a trecut furtuna.

— Poți să deschizi un circ, zise Eminescu într'o zi lui Creangă. Ia spune-le să tacă. Să vedem, te ascultă?

Creangă, răzând, le strigă odată tare: „câți mâță, și toate pisicile, prin sărituri diavolești, s'au făcut nevăzute... ascunse se mai vedeau câte o pereche de... ochi, ca două lumânări aprinse

Vasile Alexandri s'a născut sub o căruță.

„Acel Rege al poeziei“, cum îi zicea Eminescu lui Alexandri, acel boier crescut în pensioane și la Paris, ministru al țării și intimul Reginei Elisabeta — poetul Alexandri, s'a născut sub o căruță!

Imprejurările din 1821 — năvălirea Turcilor în țară—au pus toată lumea în zdruncin și pe fugă. Când a ajuns vestea la Bacău, toată lumea s'a încărcat în căruțe și calești și în lungi caravane au plecat spre munte, peste dealurile împădurite

ale Fântânelelor. Intre ei, era și vornicul Alexandri cu toată familia și gospodăria lui. Dar iată că umbrele nopților se scoborau peste șiragul de căruțe mâunate de oamenii întunecați la față de grija zilei de mâine. Toți se întrebau în mintea lor: ce se va întâmpla în urmă, peste ce vor da înainte?

Noaptea au poposit în poiana Mirceștilor. Un foc vesel de vreascuri lumina fețele lor amărate, colorându-le în roș. Un boier sfătos, istorisea cum în junețea lui a mai rătăcit de două ori prin creerii munților...

Deodată însă o jupâneasă începu să se vaiete și valea Trebeșului începu să huiască... Era nevasta vornicului Alexandri. Cei din prejur știau de ce este vorba... În grabă, o roabă bătrână

i-a făcut un pat moale de fân sub o căruță. Acolo, la lumina unui opaiț, la miezul nopții, s'a născut un băiat voinic, în aer de brad și miros de sulcină. Drumeții uitară o clipă de necazul lor; s'au bucurat și au adus daruri și vorbe bune, văzând în această naștere un semn al binelui care-i aștepta... Dimineața, s'au dus vre-o doi mai tineri în vârful muntelui și au adus pe schivnicul din schit de a botezat copilul în concertul de păseri și în lumină de soare, cu numele de Vasile.

Au mai rămas acolo în poiană încă o noapte, apoi s'au înșiruit iarăși pe drumul de codrii. Carele scârțiau ascuțit pe șleaul drumurilor ponorate, iar — marele Alexandri de mai târziu, — plângia cât îl lua gura...

Cântec banal.

*Cu clipe ce trec, cu clipe ce vin
Astfel toate vor trece 'n curând!
Cântec de viață, de mult uitat
Sufletul meu ce-o fi făcând,
Cu clipe ce trec, cu clipe ce vin*

*Gânduri pornite spre nesfârșit,
Singur mereu și iar e târziu,
Noapte adâncă în sufletul meu,
Și de o vreme numai vă știu
Gânduri pornite spre nesfârșit.*

*Slinsă de mult, dragostea mea,
Utilarea 'i șoptește un cântec banal
Și peste toate, ca un suspin,
Simt cum se lasă acelaș final...
... Cu clipe ce trec, cu clipe ce vin...*

I. Const. Perlețeanu.

GAZDA CU OCHII UMEZI...

Natalia închise ușa, cu sfială — așeză brațul de lemne la gura sobei și se făcu mică într'un colț. Degetele vinete de frig le lipea de buze ori le freca de stamba șorțului negru — să le încălzească. Durerea îi încleșta glesnele.

Îi era foame, dar n'avu curaj să se apropie de dulap. Manuel scria. Lui îi trebuie liniște. Mai bine rabdă. Își lipi spatele de zidul cald și închise ochii. Dogoarea sobei îi mângâia fruntea și tâmplele...

Odăița, împodobită cu velințe de țară. La icoană, ardea candela sub câteva fire de busuioc, legate cu o panglică albă (darul gazdei, o bătrână cum se cade, cu ochii umezi) iar pe policioară, în două vase de pământ, împodobite cu foiță, garoafe albe și mușcate cu petalele de pur-

pură. Singura podoabă de preț, o fotografie prinsă în ramă de argint. Lângă fereastră, masa de brad, plină cu manuscrise și rafturile cu cărți.

Manuel începuse de câteva ori o nuvelă dar durerea de cap îi spulbera gândurile. Răsuci o țigară și trase câteva fumuri. Simți că-i vine amețală și o aruncă, necăjit. Își pierdu degetele osoase în păr și ridică ochii spre icoană.

Natalia tremura.

Presimțea că iar se apropie furtuna.

*

Gazda, și-aduce aminte:

Intr'o seară — acum un an, în postul Crăciunului, par'că — s'a culcat mai de timpuriu ca de obicei. Munca de peste zi o istovise.

Era un ger de crăpau pietrele. Soba de tablă, cu picioare de lemn lustruit și nisip presărat pe acoperișul cuptorului, se înroșise. Flacăările cuprindeau crucea lemnului, se ridicau până la îmbucătura burlanului — mistuiau... Pe ziduri, jocuri sprintene de lumină roșie. Dar, geamurile tot împo'obite cu florile iernii.

Pe la miezul nopții, a auzit scârțâind ușa de la magazia de scânduri. A sărit din pat și-a ridicat un colț de la perdea — să vadă ce-i. Se strecurase o umbră... Pe urmă, a zuzit glasul lui Manuel. Despica lemne, cântând. Liniștită, a schimbat pluta candelii și s'a plecat să deschidă ușa de la sobă. Câteva ciocănituri în geam o făcură, din nou, să tresară.

— „Cine-i?”

— „Eu, bunico, Manuel. Am o rugăminte: câteva fire de ceai, zahărul și strecurătoarea.

L-a chemat înăuntru.

— „Nu te mira, nu's pentru mine. Ai să vezi, mâine dimineață, pentru cine. Un suflet pribeag, ca și mine, bunico...”

Singură, în casă, au furat-o gândurile pe bătrână. Cine să vie la el, pe o așa vreme ticăloasă? Nu cumva...

Manuel îi dăduse, de multe ori, să'nțealgă: am să caut și eu pe cineva — să-i fiu sprijin în zile grele, să împărțim împreună bucuriile. Singur nu mai pot, înnebunesc...

Gazda nu s'a împotrivit dar l-a rugat să n'o aducă în casă până nu și-o spune și ea cuvântul. E încovoiată și proastă dar cunoaște lumea.

Manuel n'o ascultase. Primei întâlnite îi face cuib lângă el. Nu-i e mamă dar îl îngrijește de ani de zile — e mai bătrână și datoare să-l dojenească, să-i arate calea spre bine. Și-aruncă broboada pe umeri și eși afară, se strecură pe lângă zid.

Nu erau perdelele lăsate.

Lampa ardea pe masă. Manuel îngenunchiase la gura sobei. Lângă el, în picioare, o față tânără, cu chipul blând. O auzia vorbind:

— „Și medicii, ce oameni fără milă. Te culeg de pe drumuri, luptă să te smulgă din ghiara morții și-când te socotesc tămăduită, te svârle iar. Singură, fără rost și numai zdrențe... Așa ar trebui: când întri în spital, să vie cineva să te întrebe: te leagă ceva de lumea de afară? Dacă răspunzi: da! — să te îngrijească. De nu, să te lase să mori...”

De a doua zi, toți trei au început o viață nouă.

Natalia era cuminte și harnică. Odăița, până ieri cu pereții umezi de igrasie și murdară, o găsea Manuel, când se 'ntorcea de la cancelarie, curată ca o floare. Cărțile așezate cu rost în rafturi, manuscrisele în cartoane. El era blând și înțelegător. Muncea din greu dar cu drag pentru o bucățică de pâine. Clipe senine și spornice, ceasuri sfinte de seară, petrecute cu multă voe bună.

Întâia zi de primăvară a fost o sărbătoare. Razele soarelui se 'mpleteau cunună pe rama de

argint; sărutau, sfioase, mâna sfintei din icoană — se risipeau pe florile preșului de lână. O adiere desmierdătoare, purta pe aripi mireasma liliacului înflorit. Manuel închisese ochii și se gândea: ce copil am fost când am scris că fericirea e o minciună! Natalia a desprins de sub streșini edera sălbatică și-a întins-o pe sfiori, de la poartă spre magazia de lemne. O minune de umbrar. Spre vară, Manuel își mutase masa în ogradă. Seara, Natalia se așeza pe un scăunel, la picioarele lui, și'l ruga să-i citească. Inchidea ochii, furată de frumusețea unui vers, ori ridica fruntea și clipea repede, atentă.

— „Nu merge, Manuel. Nu știu de ce, dar simt că nu e bine...”

Gazda îi privea cu ochii umezi de fericire.

Și-a venit toamna — cu cer de sgară și călători grăbiți pe străzile umede și-odată cu ea, a trecut un fior de moarte prin toată casa.

Manuel găsea prilej de ceartă din nimic. Odăița îi părea o dugheană; străduințele Nataliei, de a-i fi pe plac-îl necăjeau. Petrecea nopțile hoinărind pe străzi ori înfundat prin cârciumi de rând. Mânca rar și puțin. Pasul îi tremura. Se 'mbrăca să plece în oraș — pe la reviste — și se oprea în prag: nu mai mă duc! Încerca să scrie, dar se umpleau ochii de lacrimi.

— „N'am nici un rost pe lume! Talent, scriitor de valoare: fleacuri, minciuni... Nimic. Mocirlă. Singurul rost al vieții: sinuciderea! Suprema înălțare: liniștea veșnică a mormântului...”

Dimineața se trezea amețit. Fruntea îi era grea ca o placă de plumb. Un junghiu ascuțit îi se'nfigea între sprâncene, îi ardea tâmplele — se risipea în ceafă, sub creierul mic. Câte-odată, se lăsa îngrijit. De multe ori, își dușmănea și cămașa după el și nu mai putea nimeni să se apropie. Urla, ca sărit din minți și făcea geamuri le țândări cu pumnii.

Gazda aprindea candela și se ruga la icoană. Natalia plângea la ușa...

*

Se intunecase.

Afară, crivățul spulbera zăpada în ferestrele scunde, o strângea nămeți pe lângă ziduri. De parte, la o uzină metalurgică, fluera prelung; începea munca de noapte. Natalia asculta înmărmurită. Ce liniște... Numai fluieratul acela sfâșietor, ca o chemare desnădăjduită. Manuel își lipise fruntea pe masă. Cu degetele umede, se trudea să sdrobească, să împrăstie sângele înveninat ce se strânsese clocotind în tâmple. Avea impresia că poartă în jurul capului un cerc de oțel care se strânge cu fiece svâcnitură a arterelor.

Natalia se deslipi de lângă zid și aprinse lampa. Dar bolnavul strânse pleoapele și începu să lovească cu pumnii în masă.

— „Stinge... Lumina imi sângeră privirile, mi se'nfige'n ochi cu mii de suliti.

Încercă să'l mângâie.

— „Manuei dragă.

— „Stinge. Lasă-mă, du-te și lasă-mă.

Și cearta a izbucnit vijelioasă ca vremea de afară. Manuel, copilul cuminte de ieri, o privea cu ochi de fiară.

Natalia avu impresia că se prăbușește din vârful unor schele putrede — adânc, tot mai adânc . . .

Când a deschis ochii, era în pat. Gazda îi legase o cârpă udă la cap. Pe masă, un pahar cu ceai fierbinte.

Trecuse miezul nopții.

— „Unde e Manuel?

— „Nu-i purta grije, maică, vine el.

— „Eu . . . tre-bu-e să plec, bunico.

Gazda făcu ochii mari.

— „Să nu care cumva maică . . . Il știu eu, mâine are să-i pară rău. Hei, și eu câte n'am îndurat . . . Așa's bărbații — așa e viața: când viforniță, cum e acu' afară — când soare sfânt.

Natalia închise ochii, copleșită de gânduri. Manuel n'are nici o vină. O coajă de pâine o câștiga ușor, când ești singur. Ea n'aducea un ban în casă. Numai dragostea. Prea puțin, pentru un om necăjit. Trebuia să învețe că adevărata temelie a vieții nu e iubirea, ci mizerabila coajă de pâine. Bucuria îmbrățișării se topește într'o clipă. Pe urmă, vin necazurile. A trecut nepăsătoare pe lângă ele, le-a lăsat pe toate în sarcina lui. Da, trebuie să plece. Iar va hoinări pe străzi, ca un câine al nimănui — flămândă și bolnavă. Nu-i nimic. Manuel să rămâe singur! Singurătatea, pentru el, e mângâierea blândă a mamei și surâsul primăverii. Ea a fost povara: mâncarea, ciorapii noi, tocurile și peticele la pantofi — mizeria!

— „Dormi, maică? Natalițo . . .

Intredeschise pleoapele și prin umezeala genelor o văzu pe bătrână cum se depărtează, în vârful picioarelor. Din prag a mai privit odată înapoi și a închis ușa cu grije.

Natalia sări în picioare.

Să și impacheteze lucrurile. Pe urmă, să-i scrie lui Manuel câteva rânduri, să'l roage „ca pe Dumnezeu“ s'o ierte și să nu-și mai aducă aminte de ea. Mai întâi, să pue lucrurile la loc, să măture. Nu trebuie să-i lase casa în neorânduială. Iși smulse legătura de la cap și privi în jurul ei. Așa! Masa, scaunul, manuscrisele. Acum, cărțile. Volumul lui Eminescu între Lenau și Heine, „Hedda Gabler“ lângă „Patima Roșie.“ Ce mult o să se bucure Manuel când le-o vedea în rând. Și-acum, curățenia pe jos. Repede, cu ochii împănjențiți de lacrimi . . .

Crivățul amuțise. Lumina lămpii tremura ca o pleoapă bolnavă. Pe picioară, în ghivecile împodobite cu foiță albă, garoafele se închinau în fața icoanei. Din fotografie, mama lui Manuel privea înduioșată. Parcă-i tremurau buzele . . .

Afară, pașii unui întârziat, pe zăpada afânată și șuerul vântului.

Căuta în dulap. Pantofii, ciorapii . . . Iată și fusta.

Fusta cumpărată de el! În ziua aceia, ce dumnezeiască bucurie . . .

Manuel plecase în oraș, să dea o nuvelă la o revistă și se'nTORCEA vesel, spre seară. Ascundea ceva sub haină. Când a intrat în casă, par'că s'au deschis porțile raiului în calea ei și i-a sărit de gât.

— „Presimt! Aduci o veste mare, Manuel!

Și ei a prins-o în brațe și-a purtat-o prin casă ca pe-o jucărie.

— „Măicuță, sunt apreciat. Mi se plătesc bucățile, măicuță, am scăpat de mizerie.

Cum ne petrece minciuna vieții. Orbi și înconștienți, pornim pe cărării inspinat. Alergăm unde ni se pare că e lumina mai mare. Și tocmai acolo ni se deschide prăpastia sub picioare. Și atunci, mai bine să închizi ochii și să-ți dai drumul în adâncuri, decât să te întorci înapoi — învins.

Zadarnice gândurile și amintirile! Și totuși . . . are să-i pară rău. Cine știe unde va fi atunci Natalia lui . . .

Doamne! și lacrămile — nici nu mai vede.

Incepu din nou să caute. Iată ciorapii. Dar asta? O cămașă de-a lui Manuel — murdară! Cum și-a pierdut mințile. Nu trebuia să uite. Are s'o blesteme că i-a lasat-o așa. Iar se necăjește și-i face rău . . .

Mai bine, s'aprindă focul și să topească zăpada.

Manuel băuse de pomenă — până în pragul zilei, într'o cârciumă murdară. Setea îi frigea buzele. Trebuia să se îmbete, să uite. De la primul pahar de poșircă, amețise. Se urcase pe masă și cânta, făcea paharele țândări de pereți.

Pe drum, nu-și mai aducea aminte. Se clătina pe străzi și vorbea singur, privea cu ochi streini. Cerul părea un pocal imens de sticlă verde. Stelele, mari și luminoase — ca o țesătură de măr-găritare pe hlamida unui împărat uriaș. Strada cobora amețitor. Sub greutatea nămeților, casele se prăbușiseră într'o rână — se sprijineau unele pe altele. Pe trotuare, vată. Vată! — cât cuprindea cu privirea și case mici, asemeni unor cutii de chibrituri, svârlite în neștire. La fiecare fereastră, o perdea în flăcăi.

În poartă la el, se opri. I se părea că'l urmărește cineva, de aproape, cu gânduri ascunse.

— „Care ești ăla, mă!

O aripă de vânt îi svârli zăpada în ochi și-i biciui urechile.

Peste drum, doi plopi încovoiați sub povara iernii. Păreau două statui de marmură albă. Manuel îi privea pierdut. Vârfurile lor, când se plecau până la picioarele lui, când se pierdeau în pulberea din Calea Robilor.

Cineva, din fundul curții, se apropia în grabă.

— „Ce faci, bunico? Dormi și ard perdelele, plopii se închină și eu stau de vorbă cu morții. Dă'mi două palme, bunico . . .

Bătrâna îi făcu semn să tacă și închise poarta în urma lui.

— „Răule! Intră'n casă și o împacă. Cât a plâns, sărmănica.

Manuel încercă să privească cu luare aminte. Sclipia zăpada și îl dureau ochii. Cine a plâns, unde... Acasă, la el acasă! Par'că i se ridică o pânză de pe ochi. Dintr'o săritură, fu lângă zid — se uita prin spărtura perdelelor.

În genunchi, în fața sobei și aplecată stăruiitor asupra unui lighean de tablă, Natalia spăla.

Manuel strânsese pumnii. Simțea cum i se'nfig unghiile în carne.

Da, și-aducea aminte...

Privi lung spre gazdă. Se lipi, tremurând, de perete și se uită din nou pe fereastră. Își simțea făptura rece ca un ogor înțelenit. Și-auzea inima: tic-tic-tic. Gândurile i se adunau: stoluri albe. Își purtă palmele pe frunte, înduișat.

— „Bunică dragă, Natalia plânge și'mi spală...

În loc să plece, să mă lase ca pe-un netrebnic.

Gazda își sterse o lacrimă cu mâneca bluzei.

Manuel își prinse tâmplele între pumni și căzu în genunchi, sub fereastră. Plângea.

— „Sunt un nemernic. Nu mai merit să văd lumina soarelui! Iartă-mă bunico, iertați-mă. Du-te, gazdă bună și roag'o să mă ierte, să-i fie milă de mine.

Bătrâna se plecase asupra lui și încerca să'l ridice.

— „Lasă, te iartă. Nu mai plânge, prind de veste vecinii și ne facem de ocară.

Natalia auzise sgomot și încremenise, cu ochii prioniți la geam.

În capătul străzii, tremura fluieratul prelung al gardistului de noapte.

George Mihail-Zamfirescu.

Ianuarie 1923.

*Lumină și pace! Lumină...
Ni-i sete de-o clipă senină,
De-o zare cu geana de aur!*

*Fii inimii noastre tezaur,
Durerilor noastre hotar —
Lumină, eternă Lumină!*

BCU Cluj University Library Cluj

Fulguiri...

Pagini de cronică.

Câteva cuvinte.

Odată cu primul pas, gândul ne sboară spre voi, tineri intelectuali ai părților crișane și maramureșene. Trăiți și duceți pe umeri — alături de noi — povara acestor vremi neguroase. Dușmanii omului vor să ne fure sufletele, să le svârle în flacărele gurilor de iad ce se deschid, amenințătoare, în calea noastră. La hotare, hrăpareții ne pândesc cu ochi de fiară.

Lupta pe care o vom duce, va fi cu mult mai aspră ca aceia ce ne-a îndurerat tații și părinții pe drumurile surghi-

unului ori ne-a îngropat frații prin mocirla tranșeelor.

Nu vă vom sădi în suflete, ura — ci dragostea de lumină și adevăr.

Din casa nici unui frate să nu lipsească revista noastră. Prin slovele ei vă vom șopti „șoaptă de mântuire“ pe care — la rându-vă — s'o purtați din sat în sat, din om în om... REDACȚIA.

O luptă culturală.

În Satu-Mare, călătorul grăbit se oprește adesea numai în fața unei firme rău scrisă, sau în biroul unde un funcționar bătrân, absorbit de

greutățile vieții, își mestecă pipa în gura-i veșnic plină de fum. Ușurința de a supune critice negative întreaga activitate omenească, ne face să trecem cu vederea tocmai faptele cari au un important rost în dezvoltarea culturală românească în aceste plaiuri ale țării. Căci, cu drept cuvânt, dacă multe sunt de îndreptat la noi, nu trebuie să uităm că, n'au trecut nici 5 ani, decând în Satu-Mare nu se auzia un cuvânt românesc, de când nu apărea o pagină scrisă în graiul nostru.

Satu-Mare, pe care îl vedem astăzi cu școli românești primare și secundare, cu bibliotecă, Casină Română, ziare numeroase și variate; cu cafenelele pline de români, era o citadelă a apusului regat ungar, care la fiecare ocazie aștepta să-și ia revanșa, nimicind pe valahul îndrăsneț care a atins pământul coroanei Sfântului Ștefan.

Acum 5 ani, adică în 1919, prin largile și sgomotoasele străzi nu se auzea graiul românesc. Magistratura, oficiile publice și toate celelalte instituțiuni, erau exclusiv în mâna ungarilor.

Nu se putea vorbi aici de viața culturală românească.

Dar câte s'au schimbat de atunci. Numai acel care, condus de simțul realității, a trăit cele două epoci în Satu-Mare, — atunci și acum — numai acela poate constata profunde schimbări petrecute în viața orașului și a ținutului nostru.

Românii de la periferii, cari stau ascunși de frica unei reveniri a stăpânirii maghiare, au început să-și afirme origina. În 1919, școlile și-au deschis larg porțile și elementul românesc a năvălit în templele de cultură. Câțiva idealisti au scos ziarul „Satu-Mare” pe bază câtorva societăți. Au dat posibilitate tinerilor cu carte să pătrundă în oficiile publice. Lupta însă nu s'a oprit aici.

Acțiuni izolate sau eforturile unor colectivități se observau în toate domeniile. Tendința generală era: *afirmarea preponderanței*. Pătruși de convingerea, că numai o luptă culturală intensă și sistematică ne poate fericii ca națiune, elementul cult, adică acei chemați să conducă diferitele instituții, au început să-și afirme personalitatea. Pe rând, toate aceste instituțiuni au trecut în mâinile românilor. Astăzi, progresul este evident.

De aceia, când „Icoanele Maramureșene” și-au anunțat apariția, m'am bucurat mult. Mi-a venit în minte entuziasmul ce se pune în slujba

unei reviste. Căci, ori cât de scurtă ar fi viața unei publicațiuni, aici la graniță, tot rămân în urmă foloase. De câte ori nu ne amintim cu drag de serile frumoase ce le petreceam înaintea unei cești cu ceai, toți acei cari am hotărât apariția „Țării de sus”. Cercul nostru plin de însuflețire, plutea între vis și realitate. Fie care era condus de cea mai arzătoare dorință, să lucreze pentru sprijinirea acestei reviste. Timpurile au fost critice și — vorba cronicarului: *bietul om este sub vremuri*. Totuși, de la „Țara de sus” au rămas amintiri frumoase pentru noi, iar pentru cititori, multe seri de plăcută lectură românească. Incercările din urmă cu „*Someșul nou*”, „*Infrățirea Română*” și „*Tribuna Liberă*”, (*) ziare cari deși n'au avut existență lungă, au contribuit la împrăștierea slovei românești. Tot ce apare la noi, trebuie privit ca binevenit. Este un nou mijloc de afirmare, este o scară de propagandă cu care ne suim spre idealul național — social al vremilor de acum.

De aceia, este bine să nu ne îmfundăm în definițiile reci ale termenilor: *cultură*, *românism*. Aceste se înfăptuiesc prin muncă, prin abnegație. Fiecare națiune a avut martiri. Și dacă unii s'au îmbogățit prin România Mare, pe care astăzi o înjură, este pleiada de idealisti cari dau bănuțul câștigat cu trudă, în orele de birou; cari își pun tot sufletul în serviciul acestei *culturi* pe care o înțeleg și o ajută. Ei nu se plâng de ingratitudea semenilor. Va veni timpul când serviciile lor pentru românism vor fi prețuite. Și răsplata nu va consta din bunuri materiale, ci din o „aducere aminte” pentru generațiile ce s'au stins și cari au lăsat în urmă fapte vorbitoare.

A. Davidescu.

***

Publicăm cu drag articolul „O luptă culturală” datorit fratelui Anton Davidescu, o veche cunoștință și bun camarad de zile bune și rele. Cei ce'l cunosc de mult, puneau mari nădejdi în calitățile sale. Broșura „Memoria mnemotehnică” a fost un început luminos. Dar, slova cronicarului: „e bietul om sub cărma vremii.” În orașul în care alții câștigă milioane fără cea mai mică osteneală iar lepădăturile de pretutindeni ajung factori de seamă, Anton Davidescu muncește pentru alții, se luptă pentru alții. E prietenul tuturor, atunci când au nevoie de el dar „prietenui nimănui” când el ajunge să aibă nevoie de cineva . . .

Unii văd în el pe ziarist, cu toate că Davidescu n'a visat nici odată să ajungă tristele clipe să scrie singur — de două ori pe săptămână — pentru o leafă infimă, un ziar întreg. Alții, văd în el pedagogul.

Eu continui să cred că — într'o zi — Anton Davidescu va svârli la o parte toate aceste nimicuri și se va apuca de muncă serioasă.

Are toate calitățile necesare unui bun literat.

(*) Autorul a trecut cu vederea Revista „*Săgeata*” pentru satiră și polemică. Not. redacției.

Adevărată propagandă

Citim în ziarul „România“:

Revista româno-italiană „Roma“ vestea astă-vară că doi tineri români cu nume necunoscut în țară, au luat cele dintâi două premii mari la un concurs de pictură și sculptură din Italia. Mai departe, în Franța, tânărul pictor ardelean Demian, a fost angajat acolo, unde atâția meșteri se află în arta decorativă, să zugrăvească trei fresce, la trei biserici catolice. O mare revistă pariziană, Europe, după o călduroasă recomandare a lui Romain Rolland, tipărește o lungă povestire românească, scrisă de un scriitor cu desăvârșire necunoscut la el acasă: Pannait Istrate. Gazetele vieneze: Neue Freie Presse, Illustriertes Wiener Extrablatt, Volkszeitung, nu află îndestul de elogioase cuvinte pentru tenorul român Grozăvescu, fost „corist“ la Opera din Cluj, angajat să cânte roluri principale la Volksoper și la Opera de stat din Viena. Altă știre, mai târzie, ne spune că încântătorul cântăreț, aproape isgonit de intrigile de la teatru unde juca, acasă, a iscălit un contract pe cinci ani, la Opera Metropolitană din New-York.

Astfel, acești tineri cărora ursitoarele le-a tors fir de mătase pentru viață, risipiți pretutindeni dincolo de hotare, fac să se vorbească cu în-sufletire de darurile lor, și ocolit, și de țara românească de unde au pornit. E îmbucurător fiindcă drumurile lor, acolo, și le deschid singuri, și fiecare biruință a lor e și o biruință a noastră.

Doliu.

Ștefan Sihleanu, fost director al Teatrului Național din București (1896—1903) și profesor la liceul „Sf. Sava“, a încetat din viață săptămâna trecută, în Capitală. Defunctul era suferind de artere — scleroză.

S'a născut în București, în anul 1857. Studiile le urmează la Piza și Neapole iar la vârsta de 19 ani intră în magistratură — doctor în științele naturale și drept. Sub Haret, îl găsim pe Sihleanu inspector general al școlilor iar în ultimul timp, Președinte al Ateneului Român și profesor de parazitologie la Facultatea de Medicină din București. Moare în etate de aproape 70 ani.

*

Premiu. Ministerul Cultelor a dăruit poetului Bacovia 5000 lei, pentru volumul „Plumb“.

De la noi . . .

Boni, actorul cu reale calități scenice, își risipește fotografiile prin vitrinele magazinelor și vagabondează din cafenea în cafenea, cerând stăruitor sprijinul celor atotputernici. Cu ce drag s'ar urca din nou pe scena care i-a fost altar și cuib cald atât amar de vreme! Dar cine stă să mai asculte ruga unui biet actor . . . Svârlit afară din trupa lui Szabadkáy (în această asociație cabotină, un om cinstit n'a fost răbdat multă vreme) Boni se mângâia cu nădejdea că dl. Gróf László, noul director al trupei maghiare din localitate nu-l va trece cu vederea. Dar, se vede că așa e scris unor oameni: să n' aibă noroc în viață. Dl. Gróf László a venit cu trupa completă, de la Oradea, și Boni a pornit din nou să vagabondeze pe străzi, să ceară sprijinul celor atotputernici. De multe ori, îl găsesc în cafeneaua din fața teatrului. Tâmpilele ninse, ochii stinși — pierduți în seninul unor vremi mai milostive . . .

Vorba poetului: Îmbătrânim și noi, maestre!

*

Un grup de intelectuali sătmăreni au sărbătorit într'una din seri pe profesorul G. V. Botez, un aprig luptător al ideii de înfrățire și un bun ziarist. Prin articolele sale — publicate în „Neamul Românesc“, „Satu-Mare“ și chiar „Tribuna Liberă“ (al cărui redactor a fost) — Botez a prins în fraze alese idei minunate și a semănat în multe suflete dorul de liniște și dragostea de adevăr. Ne-a fost un bun camarad și regretăm plecarea lui. Ne mângâem, însă, cu nădejdea că într'o zi iarăși se va întoarce în mijlocul nostru — cu forțe noi și cu mai mare dragoste pentru mișcarea noastră culturală.

*

Din numărul viitor, vom începe publicarea caetului „Figuri contemporane de la noi“, scrise într'un stil inteligent și cu mult spirit de observare de colaboratorul nostru, dl. Bucur Dâmboviță cunoscut publicului sătmărean din coloanele revistei „Săgeata“. Un desenator special a fost însărcinat cu facerea caricaturilor necesare.

*

Trupa maghiară de teatru a jucat, de curând, opera „Cavaleria Rusticană“ cu concursul cântăreței Teleky de la Oradea-Mare. Cu această ocazie, a debutat și d-l Békeffy, noul angajat al trupei. Un spectacol frumos. Orchestra bine pregătită. Corurile, însă . . .

*

Pentru sărbătorirea zilei de 1 Decembrie, se fac pregătiri mari. Trupa de teatru de sub conducerea d-lui George Mihail-Zamfirescu a pus în repetiție o valoroasă lucrare dramatică din repertoriul teatrelor noastre naționale.

*

Sala de lectură a Cazinei Române din localitate, este deschisă în fiecare zi. Ziare și reviste românești, cărți literare.

Cărți.

Cele mai frumoase doine a le poporului român. (Editura „Casa Școalelor“ Buc.)

Dl. *George Murnu*, profesor universitar, strânge în cunună mărgăritarele literaturii noastre populare. Flori sălbatice, răsărite pe ăgoarele cuprinsului românesc, lacrimi picurate în ascuns în noaptea colibelor și bordeelor din adâncul satelor: acestea sunt doinele poporului român. Legănate pe aripele unei melodii ori șoptite la fântână, într'un amurg sărbătoresc de primăvară, ele mângâie sufletul obidit al robului și tămăduiește rana ce-i sângeră în inimă-îi însenină și logodește gândurile cu singurătatea potecilor tainice din adâncul codrilor.

„Vai ! mâncatu-s de streini
Ca iarba de boi bătrini —
Și mâncatu-s de dușmani
Ca iarba de boi bălani.
Jelui-m'aș munților
De dorul părinților,
Jelui-m'ași brazilor
Și de dorul fraților —
Jelui-m'aș florilor,
De dorul surorilor . . .
Jelui-m'aș și n'am cui —
Jelui-m'ași codrului.
Codrului-frunzosului,
Codrului-umbrosului . . .
Codru-i falnic ca și mine,
Vara trece, toamna vine . . .

(din *Ardeal*.)

„Vântule, frate pribeag
Zboară pân'la maica'n prag
Și du-i jalea gândului,
Lacrima cuvântului . . .

Aceiași lacrimă pare că a picurat din genele ambilor cântăreți: dor de casă și de ai săi. Nu se spovedește oamenilor, că omul e viclean și negru la suflet „cum e pana corbului“ — ci numai codrului, frate bun din zile negre și clipe senine. Murmurul isvorului îi fură suspinul de pe buze și'l poartă în mătasa valurilor. Trece o rândunică și'l fură undelor cu vârful aripei, sboară peste culmi și văi, îl duce la el acasă, la ai lui . . .

Și-atunci când candela ultimei nădejdi s'a stins, nu blestemă cel înstreinat. Pleacă fruntea și se închină în fața vrerilor mai presus de puterile lui. Numai, o singură dorință are și tot vântului o împărtășește:

„Vântule de-o fi să mor:
Spune depărtărilor —
Zărilor-surorilor,
Să mă'ngroape
Pe aproape,
In mijlocul florilor.
Sus, pe culmi
In umbrar de ulmi.

Cu prilejul primirii sale sub cupola nemuririi, marele nostru prozator Sadoveanu a cântat un imn de slavă poeziei populare: pavăza graiului românesc.

*

„*Bunica*“ de *Bojena Niemțova*, în traducerea lui Ioan Urban Jarnik (Editura „Cartea Românească“)

Cel mai frumos dar pe care ni l-a făcut un om luminat și un bun prieten al românilor, profesorul Urban Jarnik, este traducerea volumului „*Bunica*“ de cunoscuta scriitoare cehă *Bojena Niemțova*. Autoarea ne povestește cu evlavie ultimii ani din viața unei bătrâne cu sufletul blând, închinat credinței și dragostei de frumos și faptă bună. Îngrijește de nepoței și dă sfaturi înțelepte celor ce vor s'o asculte, se poartă bine cu toată lumea. Și-așa, zi cu zi aproape, petrecând clipe senine ori îndurerată de necazurile altora — până când *Bunica* închide ochii, plânsă de toată lumea. O viață ideală, senină, își cerne lumina în jurul nostru. Vedem cu alți ochi și nu mai simțim pe umeri povara vremilor noastre neguroase.

Mulți au adus învinuire autoarei „*Bunicei*“ că — în lucrarea sa — compoziția uneori e arbitrară iar cursul povestirii este prea încet, că se fac câteodată descrieri prea amănunțite și — ca atare — plictisitoare. Îndrăznim să fim de părere contrarie. Ceia ce găsim caracteristic povestirii este armonia ce există între sufletul *bunicei* și stilul lucrării: liniștit și sfios ca sufletul bătrânei, simplu ca portul ei și odihnitor ca șoapta ce-i tremura pe buze. Lucrarea *Bojenei Niemțova* trebuie citită cu atenție, de parte de lume și descătușat de gânduri. Descrierile s'au făcut anume în amănunțime, pentru a pătrunde cititorul și înțelege mai bine sufletul *bunicei*, oamenii în mijlocul cărora a trăit și vremile ce ea le-a petrecut.

„Bunica“ este o lucrare de valoare univ­ersală.

Pe Vișehrad, în Praga, pe mormântul scrii­toarei — cununa admirațiilor noastre.

Reviste.

Țara Noastră (An. IV. No. 41)

Poetul *Vasile Al. George* publică o frumoasă poezie: „de vorbă cu mine.“

„N'am scris de mult și nu știu de fac bine
„Că stau de vorbă, suflete, cu tine,
Când boala sapă'n trupu'mi și dărâmă
Un bloc solid fărămă cu fărămă . . .
Din ochi'mi simt lumina cum dispăre,
Iar pasul mi-e nesigur pe cărare,
Poveri de plumb pe umerii mei cresc —
Și prea de timpuriu îmbătrânesc . . .

Prozatorul *Septimiu Popa* scrie „Dulci amin­tiri . . .“

O veste îmbucurătoare: reapare „*Gândirea!*“

Clipa. (an. 1 No. 17) Editată în București, sub auspiciile Asociațiunei Belle-Arte, luptă să întrețină în public dragostea și respectul pentru artă. Pictorul *Virgil Condou*, închină câteva rân­duri memoriei marelui pictor ungar *Munkácsy Mihály*. El s'a născut la 1844, din părinți cu oarecare stare; dar, de copil e nevoit să lupte cu necazuri prea aspre pentru vârsta lui fragedă. Primele lecții de desen — după ce își terminase ucenicia într'un atelier de tâmplărie — le ia cu profesorul *Fischer*. Mai târziu, îl găsim alături de *Szamosy*, care-i purtă de grije cu dragoste de adevărat frate mai mare și îl îndemnă serios să muncească. Mulțumită stăruinței lui, *Munkácsy* urmează cursurile Academiei din Budapesta și München. Dintre operele sale de căpetenie (în mare parte compoziții cu subiecte istorice, soci­ale sau religioase) remarcăm minunatul tablou: *Krisztus Pilátus előtt* (Isus înaintea lui Pilat) din care „*Clipa*“ a reproduș chipul Mântuitorului.

În curând: „*Omul Liber*“ revistă literară și socială, cu colaborarea celor mai de seamă scrii­tori din țară și streinătate.

Tribuna Liberă — socială și literară. An I No. 2. Apare la Bârlad, sub conducerea unui comitet și cu colaborarea câtorva cunoscuți scriitori. În „dintr'o scrisoare către un marxist“ *Eugen Relgis* spune:

„Epoca socialistă e un rezultat firesc al epocii capitaliste. Umanitarismul nu-i epocal; el e per­manent, începând cu primele progrese omenesți și va stărui ca și omenirea!“ În schița „Copilul“ — *Ion Mehedințeanu* ne redă o icoană vie a mizeriei umane iar profesorul *Păuceanu* aruncă toată vina rătăcirii ce a cuprins omenirea pe grumajii dascălilor ce ne-au învățat să privim cu ură și să socotim dușman pe omul ce trăește dincolo de hotarele politice a le țării.

George Mihail-Zamfirescu publică o schiță de război: „Casa Lacrărilor“.

La 1 Noembrie a. c. reapare în format nou și în condițiuni tehnice superioare, revista lite­rară „*Slove*“.

Ramuri (anul XVII No. 20). În articolul de fond, dl *N. Iorga* și-aduce aminte cu drag de filologul jugoslav *Vatroslav Jagic*, fostul — ani de­arându — conducător al marelui publicații „*Archiv für slavische Philologie*“. În „Am să măntorc la toamnă“ d-l *Iov* are o imagine minunată:

Când cerul pare-o aripă de flutur
Smulsă — și-aruncată peste-o floare.

După o veche legendă ungurească, dl *N. Iorga* a scris o minunată poezie: *Lanțul*; — re­gretăm că din lipsă de spațiu n'o putem publica în întregime. Cunoscutul nuvelist *N. Dunăreanu* are o frumoasă schiță din viața basarabeană: *Boierul Luca*. După „*Le Figaro*“ d-l *Papadopol* tra­duce articolul „*Pictura în Arta Românească*“ datorit d-lui *Septime Gorceix* și inspirat după erudita operă asupra Artei Românești a d-lor *Iorga* și *Balș*-publicată în limba franceză.

BIBLIOGRAFIE.

CĂRȚI.

Iustin Ilieșiu: *Laura*, traduceri din poezii mo­derni unguri. Editura Franklin, Oradea-Mare.

Camil Baltazar: *Vecernii, Poezii*. Editura Scri­sul Românesc.

Leca Morariu: *Frăținii Eminescu*. — Editura „*Glasul Bucovinei*“ Cernăuți 1923.

REVISTE.

Ramuri, Anul XVIII. No. 19, 1923 Octombrie 1, Craiova.

Năzuința, Anul II. No. 3, Septembrie 1923 Craiova.

Glasul Minorităților, Anul I. No. 5, Oct., Lugoj.

O NOUĂ BANCĂ ROMÂNEASCĂ!

Suntem informați că, cu concursul câtorva bănci mari din București și din inițiativa fruntașilor români din Baia-Spie, se va înființa în orașul sus amintit o Bancă nouă, cu un capital de lei 5,000.000 — prima emisiune fiind de lei 1,000.000.

În Consiliul de Administrație fac parte:

P. C. Chihaia, Directorul Băncii Românești — Sucursala Satu-Mare.
Dr. Nistor — Senator din Baia-Mare.
Protopopul Ion Anca din Baia-Spie.
Dr. Epaminonda Lucaciu din Baia-Mare.
Iuliu Filip, Primarul orașului Baia-Spie.
Camil Pop, primarul orașului Baia-Mare.
Iancu Alexandru, Directorul Minelor.
Ion Balint, Consilier comunal Baia-Spie.
Dr. Optimiu Nicoară și
Anton Cherecheș, Institutori.

Subscrierile se primesc la Banca Românească Sucursala Satu-Mare, până la 10 Nov. 1923.

După informațiunile pe cari le avem, s'au scris până acum: **615.000.— lei.**

Având în vedere scopul superior pe care îl va urmări această nouă instituție financiară românească și grija pe care o vor avea conducătorii ei să plaseze banul românesc în întreprinderi cu reale promisiuni de succes, nu ne îndoiim că subscrierile se vor acoperi înainte de 10 Noembrie 1923.

Orașeni! Intelectuali ai Satelor! Săteni! Dați banul vostru în grija unor oameni pricepuți, spre folosul vostru și prosperarea vieții noastre economice!

BANCA ROMÂNĂ

SOCIETATE ANONIMĂ SATU-MARE

Capital și Rezerve Lei 3,200.000

SEDIUL: SATU-MARE, PIAȚA I. I. C. BRĂȚIANU No. 6.

Telefon No. 164. Adresa telegrafică „BANROM“

SUCURSALE: ARDUD, CAREII-MARI și SIGHETUL-MARMAȚIEI.

Face tot felul de operațiuni de bancă în general. — Primește bani în păstrare și spre fructificare. — Deschide conturi curente. — Scontează cambii, cupoane și titluri eșite la sorți. — Efectuează plăți și încasări asupra țării și străinătății. — Face avansuri pe depozite de efecte publice și acțiuni. — Cumpără și vinde efecte publice. — Acordă împrumuturi pe gaj comercial, depozite de mărfuri și ipoteci. — Face operațiuni de comision, participațiuni industriale, comerciale și orice operațiuni financiare.

Reprezentanța generală a societății anonime de asigurări generale

„AGRICOLA“ din București.

Face asigurări în condițiuni avantajoase în ramurile:

Incendiu, Grindină, Viață, Transport și Accidente.